

Begær og rekuperation

Lad mig begynde med en unuanceret udgave af min påstand: Intet er undertrykt. Alting er bevægelse og atter bevægelse. De flydende former er vor tids diktatur. At tale for *ingen grænser og identitet altid i tilblivelse* er kollaboratørvirksomhed.

Den har helt sikkert noget at gøre med den stemme i mig, der i nat fik mig til at tænde lyset og notere omtrent følgende ned: *Hvordan skulle jeg kunne røre ved andre mennesker, når jeg ikke ved om jeg selv har levet? Selv for et andet menneske, der havde mistet alt og fik min trøst, ville min omfavnelser føles som en omklamring fra en endnu større død.*

Det har også at gøre med et sortsynet teoretisk og ret totalitært perspektiv, som jeg tror, på trods af dets voldsomhed, kan føre os på nye veje, hjælpe os til at insistere på muligheden for at leve sammen – *hvis* vi undgår at følge dets mest tydelige spor til vejs ende og på et tidspunkt afviger fra analysen, eller forfølger et andet spor i den, og drager en grænse for perspektivets teoretiske vold. Det skal jeg vende tilbage til ...

Jeg tænker i første omgang på Jean Baudrillard, der måske udfolder perspektivet med størst konsekvens. Særligt hans begreber *simulation* og *simulacra* betegner et totalt politisk og filosofisk nulpunkt. En situation nærmest uden handlemuligheder. Der er tale om en gennemført kapitalismekritik, en teori om fuldstændig *fremmedgørelse*, der har slægtskab med situationisten Guy Debords teori om *skuespilsamfundet* og har inspireret Bifos brug af betegnelsen *semiokapitalisme*. Den er utrolig kompleks i sin orkestrering og spidsfindig indtil det provokerende – og i det følgende vil jeg forsøge mig med blot at forklare dens centrale begreber og omdrejningspåstande med henblik på en grundig diskussion af analysens mulige konsekvenser.

Ifølge Baudrillard er kapitalisme i dag ikke blot et spørgsmål om at ting og produkter ikke længere refererer til en umiddelbar brugsværdi. Heller ikke et spørgsmål om at ting og produkter er blevet varer, genstande for seriel reproduktion og løsrevet fra deres natur i et system af bytteværdier, der nostalgisk stadig henviser til 'det naturlige' og bruger det som alibi (tænk på markedsføringen af det 'ægte' og 'autentiske'). Vi er i en tredje orden, en post-industriell og revolutioneret kapitalisme, hvor værdisystemet overhovedet ikke længere refererer til noget reelt, til nogen ting, til noget som helst, men er et selvreferentielt

sprogssystem, hvor forbrug ikke mere er noget, der følger af og relaterer til konkret produktion. Produktionen, og tingene selv, er blevet forbrugets vedhæng og som sådan kun en del af en generel udveksling af tegn. Eller sagt mere kompliceret: eksistensen af produktion, eller af en politisk økonomi, der referer til produktion og har en forbindelse med – om ikke det naturlige eller det originale objekt, så i det mindste noget reelt – er den tredje ordens nostalgiske drøm og alibi (tænk på vores forestilling i Europa om at økonomien kan styres politisk i kraft af justeringer og i det hele taget om at det gør en reel forskel, om man stemmer til højre eller venstre).¹

Baudrillard kalder det for den tredje orden af simulacra. Alt er simulation. Ikke simulation af virkeligheden, som man til en grad kunne påstå i de tidligere ordener af simulacra, men af andre simulationer. Alt er repræsentation, og henviser kun til repræsentationer, og repræsentationerne har erstattet alle former for fællesskaber og sociale relationer. Det kunstige er det eneste reelle – eller den er det *hyperreelle*, som Baudrillard kalder den simulerede realitet. Kunsten er derfor død og er overalt. Byen er et homogeniseret rum, blot en udveksling af tegn (og her kan jeg tilføje: også overalt og ingen steder). Kroppen er totalt seksualiseret, en mannequin, sexet uden egenskaber (også her kan jeg tilføje: sex er overalt og ingen steder). Strejker finder sted for strejkens egen skyld og marxismens kritik og forestilling om klasseantagonisme er en del af skuespillet – kritikken er kapitalens dialektiske stimulans.²

Det lyder måske velkendt. Kritikken bliver indoptaget i systemet. Baudrillards polemik mod psykoanalyse og marxistisk klassesætning er bestemt heller ikke fremmed for venstrefløjten. Det er derimod hans polemik mod den poststrukturalistiske subjektfilosofi, han på mange måder selv er en del af, der overrasker og interesserer i denne sammenhæng. Opgøret med Foucault og ikke mindst grovhederne mod Gilles Deleuzes & Felix Guattari, der med *Anti-Oedipus* skabte et af mest indflydelsesrige værker for såvel militant aktivisme og politisk filosofi; en nærmest delirisk filosofisk tekst, der hylder anti-identifikation, skizo-identitet, kollektivitet og singularitet, konstant tilblivelse, deterritorialisering, molekylær organisation i politiske celler, flydende strømme – og begær som en revolutionær kraft.³ Baudrillard beskriver imidlertid skizoanalysen og begærsfilosofien og deres tiltro til frisættende energier og intensiteter som systemtilbedelse.

”Frigørelsen af energier er imidlertid det nuværende systems præcise form, der findes inden for en strategisk strøm af værdi. Systemet kan ikke forbindes og sættes ud af forbindelse, men alle frisatte energier vil en dag vende tilbage til det: det er sådan at begrebet om energi og intensitet kom i stand.

Kapital er et energisk og intenst system. Således umuligheden af at skelne driftens økonomi fra værdisystemets politiske økonomi; og umuligheden af at skelne kapitalistiske skizzoer fra revolutionære skizzoer.”⁴

Baudrillard går endda så vidt som til at tale om begæret som et kategorisk imperativ, altså om et påbud om at begære, og håner nærmest forestillingen om dets politiske potentiale.⁵ Det er en kritik, der for mig peger frem mod en kritik af såvel Michael Hardt & Antonio Negri som *Escape Routes*. Den understreger i hvert fald det uomgængelige i et eftersyn af begærersfilosoffernes 'subversive' vokabular: kaos, begær, strømme, energi, bevægelse, fart, det flydende, det fragmenterede, desubjektivisering, deterritorialisering etc.

Lad mig dvæle ved begæret og seksualiteten. I den lille drilske tekst *At glemme Foucault* iscenesætter Baudrillard en spidsfindig polemik mod Foucault og særligt bind 1 i *Seksualitetens historie, Viljen til viden*. For mig er *Viljen til viden* ikke desto mindre et afgørende bidrag til den 'begærerskeptiske' optik (skønt det er problematisk at placere Foucault, der skrev forordet til *Anti-Oedipus*, entydigt i den sammenhæng). Jeg vil derfor læse Baudrillard i logisk forlængelse af Foucault.

Foucaults polemik i *Viljen til viden* angår *repressionshypotesen*: Forestillingen om at seksualiteten er undertrykt og at frigørelsen af den er forbundet med en forløsning af samfundsomstyrtende energier. Seksualiteten er ifølge Foucault ikke *undertrykt*, men tværtimod *undertrykkende*. Jeg ved ikke med sikkerhed, om det er et kontroversielt udsagn i dag (på venstrefløj), men Foucault går videre end det. Seksualiteten har slet ikke været undertrykt i det moderne samfund. Her er han faktisk mere radikal end Baudrillard, der trods alt mener at der har været tale om undertrykkelse på et tidspunkt.⁶ Jeg er i tvivl om, hvem der har ret, men her følger jeg Foucault, der da heller ikke benægter at det seksuelle har været omfattet af forbud i århundrederne før den seksuelle frigørelse. Men repressionsens elementer – forbud, censur og fortrængning – opfatter Foucault blot som brudstykker, der har haft en underordnet rolle i en større magtteknik. Ikke som magtens konstituerende elementer. Det 19. århundredes borgerlige samfund beskriver Foucault følgelig ikke som en 'ægteskabelig celle', men som en produktion af mangfoldige seksualitetsformer, hvor der ikke sættes nogen grænse for seksualiteten.

"Det moderne samfund er perverst, ikke på trods af dets puritanisme eller i kraft af en modvirkning af dets hykleri; det er virkelig og direkte perverst."⁷

Igen: Seksualiteten har ikke været undertrykt, men har i det moderne, og ikke mindst i det 19. århundrede, blomstret op som en magtinstallation, hvor kønnet konstant er blevet italesat og seksualitetsformerne mangedoblet i kraft af videnskabelige værker, bekendelser og utallige diskurser, der har gjort det til selve hemmeligheden om mennesket – og altings referencepunkt. I kønnet er sandheden. Nøjagtig som kønnet er sandheden i frigørelsens navn. Der sker en vigtig strategisk forskydning med frigørelsesdiskursen, men inden for rammerne af den samme seksualitetsinstallation, hvor kønnet er sandheden. Meget ændrer sig inden for de vestlige samfunds seksuelle adfærdsmønstre, men uden at nogen af de politiske forudsigelser, som f.eks. psykoanalytikeren Wilhelm Reich forbandt dem med, blev opfyldt. På trods af Foucaults forsigtige stil, hans tøven i forhold til at agere bedrevende og dechifrerende, er tonen ikke uden brod.

"Jeg beder dem om undskyldning, som sætter borgerskabet lig med udslættelse af kroppen og fortrængning af seksualiteten, som vil se klassekampen i sammenhæng med kampen for at ophæve denne fortrængning."⁸

Der er ikke meget snak om sex hos Foucault. Alting forsvinder ligesom, som han selv bemærker, i seksualitetsinstallationen. Men det biologiske – kroppen med dens funktioner, lyster og følelser – benægtes ikke eksistens. Sex, eller 'sex' som Foucault naturligvis skriver, forstås som direkte forbundet med en seksualitetsinstallation. Der skrives en kropshistorie om den måde magten installerer noget levende og materielt i kroppene. At sige ja til sex er ikke at sige nej til magten. Det er ifølge Foucault selve sexinstansen, man må gøre sig fri af, hvis man vil modsætte sig seksualitetens indgreb.⁹ Følger vi Foucault, skal vi ikke tage seksualiteten tilbage, men blive postseksuelle.¹⁰

At glemme Foucault ligger for mig at se i forlængelse heraf. Og jeg er enig med Bifo i at Baudrillards polemik mere er rettet mod Deleuze & Guattaris begærstilosophi end Foucault, eller i hvert fald viser et større slægtskab med Foucault.¹¹ Jeg læser den som en radikalisering af Foucault og forholder mig ikke til Baudrillards Foucault-kritik i al dens mildest talt kryptiske detaljerigdom.

Vi skal blive postseksuelle. Eller vi er allerede postseksuelle. For Baudrillard er det ikke bare et spørgsmål om at seksualiteten er blevet pornofiseret. Om at vi simulerer pornoens billeder

eller naboens stønnen eller psykoterapiens drømmesyn, når vi har sex. Nej, selve det seksuelle er den tvungne materialisering og kroppen har ingen anden realitet end dette seksuelle. Her er der bestemt heller ikke tale om en fortrængt seksuel energi, der er blevet kanaliseret over på produktionsområdet i kapitalens tjeneste (som i ortodoks marxistisk tankegang), men om en seksuel produktivitet, der afspejler kapitalens form. Som sagt taler Baudrillard om begærets kategoriske imperativ.

”Du har et køn, og du skal bruge det fornuftigt.’

’Du har et ubevidste, og du må lære at frigøre det.’

’Du har en krop, og du må lære at nyde den.’

’Du har en libido, og du må lære at forbruge den’

osv. osv. Denne tvang til at likvidere, til at lade det psykiskes, det seksuelles og kroppenes strømme og cirkulationer gå hurtigere og hurtigere er det nøjagtige gensvar på den tvang, som styrer markedsværdien: det er nødvendigt, at kapitalen cirkulerer, at den ikke mere har nogen tyngde, noget fast punkt, at kæden af investeringer og reinvesteringer ikke hører op, at værdien bestråler uafbrudt og i alle retninger – og det er selve formen for den nuværende realisering af værdien. Det er kapitalens form, og seksualiteten, den seksuelle parole, den seksuelle *model* er den måde, hvorpå det fremtræder på kroppens niveau.”¹²

Seksualiteten er overalt og død. Den er ikke-relationen mellem mennesker. Den er et simulacra. Det samme gælder derfor for magten – den er overalt *og død*. Det er her Baudrillard spiller Foucault og mange andre et puds. Foucault fastholder trods alt både et magtperspektiv og et modstandspotentiale og udtrykker det på denne ekvilibristiske måde i *Viljen til viden*:

” – hvor der er magt, er der modstand, og dog, eller snarere derfor, står denne modstand aldrig i en ekstern relation til magten. Må man da sige, at man nødvendigvis er 'indenfor' magten, at man ikke 'undslipper' den, at der ikke i forholdet til den er noget absolut ydre, fordi man uundgåeligt vil være underlagt loven? Eller må man sige, at ligesom historien er fornuftens list, således er magten historiens list, den list der altid vil sejre i historien? Det ville være at underkende magtforholdenes strengt relationelle karakter. De eksisterer kun i kraft af en mangfoldighed af modstandspunkter: disse spiller, i magtforholdene, rollen som modstand, skydeskive, støttepunkter og affyringsramper. Disse modstandspunkter er tilstede overalt i magtens netværk. I forhold til magten er der således ikke *en* plads til den store Vægning – oprørets sjæl, alle opstandes brændpunkt, den revolutionæres rene lov. Men der er *nogle* modstandsformer, som nærmest er arter: mulige, nødvendige, usandsynlige, spontane, vilde, enkeltstående, organiserede, interesserede eller offervillige; de kan pr. definition kun

eksistere på magtforholdenes strategiske felt. Men dette betyder ikke, at de blot er dette felts modtræk, dets konkave aftryk, som overfor det egentlige herredømme udgør et i sidste ende altid passivt modstykke, dømt til nederlag i en uendelighed.”¹³

Der er ikke noget 'uden for' magten hos Foucault eller for den sags skyld – og her er der næring til autonomi-perspektivet (inden for migration) på magt – intet uden for modstanden. Og det er et kritikpunkt for Baudrillard. Foucaults diskurs om magten er et spejlbillede af den magt, som han beskriver, og han kan kun skrive så komplet og mesterligt om den i alle dens snoninger og afskygninger, fordi “alt dette allerede er udløbet.”¹⁴ Det er en interessant – og naturligvis mesterligt udført – sammentænkning af formens relation til indholdet hos Foucault, men her bliver Baudrillards argument også ret kryptisk. Hovedpåstanden er, hvis jeg har forstået det rigtigt: I det hyperreelle er magten og modstanden overalt og har ingen realitet.

Jeg vil fortsætte diskussionen inden for hastigheden, bevægelsen og rummets område. Ifølge Paul Virilio er hastigheden selve magten og magten altid et spørgsmål om at accelerere med den ene hånd og bremse med den anden (i tråd med kontrolperspektivet i *Escape Routes*, hvor bevægelsen ikke forsøges standset, men lejren tjener til at regulere den). Virilios magthistorie er altså en hastighedshistorie og nøje forbundet med teknologiens udvikling og teknologiernes implicite ulykker og katastrofer. Forliset er en del af opfindelsen af skibet og styrtet implicit i flyet. Ikke at Virilio er imod teknologierne som sådan, men han advarer mod udviklingen af dem i blind tiltro til et almægtigt fremskridt, der skygger totalt for deres iboende negativitet. Og advarer imod at fortsætte ikke mindst det 20. århundredes totalitære uforsigtighed og anti-etiske fundamentalisme i teknologiudviklingen.

På tærsklen til det 21. århundrede er det imidlertid Virilios pointe (i 1996) at vi med de kybernetiske informationsteknologier har nået den absolutte bevægelse og hastighed. Og dermed også den absolutte kontrol og nærmest guddommelige magt. Det afstedkommer en ny slags teknologirelateret 'uheld', der ikke på samme måde (som f.eks. flystyrtet og skibsforliset) er stedbundet og lokaliserbart, men i højere grad et generaliseret 'uheld', der berører globalt og knytter sig til et generelt tab. Øjet, med dets træge nethinde, kan umuligt følge med den uendelige strøm af billeder, der farer forbi vores blikke. Vores hjerner oversvømmes, som Bifo mere specifikt har påpeget, af informationsfærens autogenererende, ubegrænsede produktion. Lokal og historisk tid er blevet udslettet til fordel for multimediernes umiddelbarhed. Lokale og afgrænsede rum blevet opslugt i et globalt,

virtuelt rum af allestedsnærværelse. Det urbane har udstrakt sig uendeligt og vi har derfor tabt byen. Vi har til gengæld vundet internettet, byernes by, hvor ingen og alle kan mødes. Cyberspace. Vi kan elske alt fraværende, men det er utænkeligt at den konkrete eksistens af ansigtet ved siden af vil afstedkomme nærvær og berøring. Vores egen krop, eller egenkroppen som Virilio siger, mistes i takt med at vi mister forbindelsen til jorden, verden og den anden. Alt, og naturligvis ikke mindst magten, bliver med andre ord virtuelt under den absolutte bevægelse og hastigheds herredømme. Meget groft sagt. Eller som Virilio udtrykker det om sin pessimisme: "Hvis jeg overdriver en smule, så er det fordi, så få gør det."¹⁵

Er det ikke netop samme virtuelle magt og kontrol, der i *Escape Routes* så fremragende beskrives på migrationsområdet? Et flydende og netværksbaseret regime, der snarere må forstås under betegnelsen frigørelse end undertrykkelse?

Jo. Nej. Eller langt hen ad vejen. Men der er i *Escape Routes* stadig tale om en helt anderledes privilegering af bevægelse og modstand, flugt og forskydning, energi og tilblivelse. Naturligvis ikke naivt forstået som et essentielt begær, der forløst vil afstedkomme frie og naturlige samfund. Og teoretisk langt fra forestillingen om en enorm undertrykkelse. Tsianos, Stephenson og Papadopoulos anerkender det banebrydende i Foucaults sammentænkning af magt og modstand, men de søger ud af det, de forstår som magten og modstandens evige onde cirkel hos Foucault, eller ud af det foucauldianske "horror show", og proklamerer med avantgardistisk selvsikkerhed: "Adieu Foucault!"¹⁶ En omvendt Foucault-radikalisering af Baudrillards ikke-kommanderende fordring om *at glemme* Foucault.

Det er ikke bare en eller anden intertekstualiserende diskussion, jeg har gang i. Jeg tror den teksts nære redegørelse er med til at vise en bevægelse, der er løbet gennem mange former for aktivisme og betegner en forskydning inden for både aktivistisk teori og praksis.

Jeg forsøger at beskrive en forskydning i forhold til repressionshypotesen, som jeg tror også har stor betydning for aktivistisk tankegang, selv om den godt nok burde føle sig ramt af bl.a. Foucault og Baudrillards analyser (eller praktiske erfaringer). Jeg har ikke et globalt overblik over den, der tillader mig blankt at afvise at den har nogen værdi. Men forestillingen om en undertrykt, fortrængt og bortcensureret energi, der ved at blive forløst og intensiveret vil 'sprænge normaliteten og institutionernes snævre bånd', er blevet undergravet teoretisk og praktisk. Jeg tror de fleste aktivister er helt med på den logik: Alt hvad vi tænker og gør, ikke

mindst når det udmønter sig i modstand, bliver inkorporeret i magten. Det seksuelle bliver til en industri, gadekunsten kommer på museum, 'skæve identiteter' ender i reklamebilledet og politikerne påberåber sig demonstrationer som udtryk for magtens generøsitet etc.

Modstanden undertrykkes altså ikke, men bliver først og fremmest *rekupereret*. Begæret er ifølge Deleuze & Guattari som sagt revolutionært, men problemet er at begæret bliver brugt til at undertrykke begæret med. De henviser til Wilhelm Reich, der har en høj stjerne hos dem, og spørger: Hvorfor begærer vi fascismen? Reich formår dog ikke ifølge Deleuze & Guattari at gøre rede for at begærsproduktionen bliver installeret i selve den økonomiske infrastruktur. Han definerer begæret som det irrationelt ubevidste, det undertrykte, der står i et eksternt forhold til rationalistisk ideologi og politisk økonomi. Deleuze & Guattari gør derimod rede for rekuperationen og transformationen af begæret.

”Hvad vi virkelig forsøger at sige er at kapitalisme, gennem dens produktionsproces, producerer en overvældende skizofren akkumulation af energi eller ladning, mod hvilken den fører alle sine uhyre undertrykkelseskræfter for at holde sig oppe, men som ikke desto mindre fortsætter med at agere som kapitalismens grænse. For kapitalismen modvirker konstant, konstant hæmmer den denne iboende tendens, mens den på samme tid tillader den frie tøjler; kontinuerligt søger den at undgå at nå sin grænse, mens den simultant hermed går i retning af denne grænse. Kapitalisme indfører eller istandsætter alle slags resterende og kunstige, imaginære eller symbolske, territorialiteter, og forsøger dermed, det bedste den kan, at genkode, genkanalisere personer, der er blevet defineret i form af abstrakte størrelser. Alt vender tilbage eller gentager sig: Stater, nationer, familier. Det er det, der gør kapitalismens ideologi til 'et broget maleri af alt, der nogensinde er blevet troet.’”¹⁷

Kapitalisme akkumulerer begærets deterritorialiserende strømme, der intensiveres i den kapitalistiske maskine, skiller alle fikserede identiteter ad, men reterritorialiseres med endnu større intensitet og vender fornyet tilbage til loven, ordenen og bureaukratiets vold. Det er en dobbelt bevægelse. Alle grænser overskrides i kraft af intensivering af begærets merværdi, men i samme åndedrag foretages der en grænsedragning og indespærring. Det er ifølge Deleuze & Guattari selve kapitalismens grænse, der er på spil – den må, som de skriver, altid søges, men nødvendigvis også undgås, aldrig sprænges.

Logikken er indlysende: at begæret er ustandseligt og at kapitalen intet er uden begæret, som den må transformere for at undertrykke. Eller som Sally Jane Hole skriver med henvisning til Hardt & Negri, bevægelsen er uimodståelig – og kontrollen må altså arbejde med den for at

regulere den, som det beskrives i *Escape Routes*. Bevægelsen er altså både kapitalismens næringsgrundlag og trussel.¹⁸ Eller som Papadopoulos, Stephenson & Tsianos præciserer, bevægelse, eller flugt, er en grundlæggende nægtelse af enhver form for suveræn magts subjektivering og på den måde historisk set en autonom størrelse.¹⁹

Tranformere begæret for at undertrykke det. Arbejde med bevægelsen for at regulere den. Det er til dels mine formuleringer, men jeg tror de er betegnende for perspektivet. Det er en poststrukturalistisk optik, der selvfølgelig betvivler eksistensen af nogen form for oprindelig menneskelig essens og drift, men begæret, bevægelsen og tilblivelsen – selve forskydningen som princip – er blevet indsat på det mistede subjekts plads. Idéen om undertrykkelse vender tilbage i en ny form. Efter at have flakket skuffet omkring, har repressionshypotesen ligesom givet sin egen hvileløshed et rum og er vendt tilbage i en mangedobbelt skikkelse, der ikke adlyder, når man kalder på den med dens gamle navn. Jeg synes det giver god mening at kalde den for *rekuperationshypotesen*.

Det undertrykte er der stadig, men det bliver ifølge teorien om rekuperation hele tiden overtaget frem for fortrængt. Igen helt klassisk: Modstanden bliver indoptaget i magten. Men magten bliver ikke *som* modstanden, selv om den mimer dens sprog, den bliver aldrig lige så fri, opererer altid med en grad af indespærring, må konstant drage en grænse som en måde at begrænse sin egen grænseløshed på. Seksualiteten er ganske vist blevet varegjort og pornofiseret, men den allestedsnærværende sexisme, vores gennemseksualiserede samfund, er i sidste ende et udtryk for at seksualiteten ikke er fri nok. Hvad enten den regeres i en hetero- eller homonormativitets navn eller sågar reguleres i spejlbilledet af en eller anden transseksuel form for normativitet. Bevægelsen indoptages tilsvarende i kontrollen, men netop som kontrol, den er ikke fri nok og må konstant søge en ny grænse, vende tilbage til grænsedragningens princip, så bevægelsen ikke får det sidste ord. Tilblivelsen søger tilbage til familien, nationen eller nye faste identiteter, der beskytter den mod forskydningen som princip.

Hvis jeg skal fortolke perspektivet på en lidt vulgær måde, så betyder det at magten, ikke mindst den nuværende orden i kraft af at den i høj grad beror på virtualitet og immaterialitet, går svanger med grænseløsheden. Bevægelsen er jo ustandselig. Ikke forstået sådan at grænseløsheden nødvendigvis vil oversvømme magten, men kontrollen er truet og truer sig selv. Der er et potentiale for at den opløses og opløser sig selv – men den vil altid slå tilbage og

forsøge at indoptage selve truslen og endda opløsningen i sig. Der er ingen handling uden for dens rækkevidde.

Det er en logik, der er klassisk blandt aktivister, i hvert fald i København. Hvem har ikke igen og igen diskuteret, hvad man skal stille op, når man uanset hvad risikerer og ofte ender med at bidrage til magtens egen diskurs? Hvilken strategi? *What is to be done?* Det er ikke nødvendigvis flere demonstrationer, underskriftindsamlings, kampagner og offentlig kritik, måske ikke engang noget, der knytter an til forestillingen om brud og revolution. Måske snarere noget, der refererer til idéer om usynlighed, midlertidighed, ikke-repræsentation og hverdagspraksisser. Hvis ikke ligefrem ansigtsløshed. *Anarchopride Stockholm* udtrykker en militant udgave af perspektivet.

"Lad no border-bevægelsen være her for at ødelægge det, der er blevet anerkendt som normalt. Angrib grænserne – gør dem umulige at finde. Sommeren 2012 er det tid for No Border Camp i Stockholm. Fyld den med kriminelle handlinger – ødelæg kortet – få politiet til miste orienteringen og deres forstand. Gør det uigenkendeligt: Stockholm, verden, muren, synet for dine øjne."²⁰

Intet mindre. Det lyder anderledes og mindre hårdt pumpet i *Escape Routes*, hvor migranternes hverdagspraksisser privilegeres frem for aktivismens vitalistiske forsøg på at forandre samfundet og livet i dets totalitet.²¹ Alligevel fordrer dens perspektiv, og rekuperationshypotesen i det hele taget, altid fornyet handling og energi. Hvis ikke jeg tager meget fejl. Den reterritorierede kontrol må jo altid deterritorialiseres; nye subjektivitetsformer atter skabes; en større grad af usynlighed praktiseres end magten, der også opererer i det skjulte. Livet må intensiveres, bevægelsen eskaleres og forskydningens princip opretholdes, hvis grænseløsheden, som ordenen selv ifølge rekuperationshypotesen går svanger med, skal forløses.

Igen: Jeg henviser både til rekuperationshypotesen som teoretisk perspektiv, her især med henvisning til *Escape Routes* (med Deleuze & Guattari og Hardt & Negri som vigtige teoretiske forgængere), og som tankegrundlag for aktivistiske praksisser. Perspektivet har to afgørende mangler.

Den ene er en mangel på ambivalens. Ambivalens omkring bevægelsen. Eller modstanden, flugten, begæret etc. I *Escape Routes* pointeres det godt nok meget eksplicit: Ingen flugt er

fuldstændig subversiv, enhver flugt har sit udspring i en konkret situation og er en ambivalent proces.²² Bülent Diken & Carsten Bagge Laustsen gør præcist opmærksom på dette og gør det bemærkelsesværdigt nok med henvisning til Deleuze & Guattari. Set fra et klassisk syn på magt som disciplinerende (indespærrende, undertrykkende etc.) er mobilitet frigørende, men mobilitet er det ikke nødvendigvis under det i sig selv nye mobile, foranderlige og netværksbaserede regime (som Deleuze kalder for kontrolsamfundet). Flugtlinjer er farefulde. Enhver flugt kan nemt ende blindt i et forsøg på at etablere sikre territorier på ny. Diken & Bagge Laustsen gør oven i købet opmærksom på at Deleuze ikke brød sig om at rejse og citerer ham for den virkelig fine betragtning: "Man skal ikke flytte for meget rundt, da man ellers kvæler de nye begyndelser."²³

Diken & Bagge Laustsen konkretiserer det med en fremragende analyse af David Finchers film *Fight Club*, som de betegner som en film om mobilitet. Som udgangspunkt for deres analyse beskrives *Fight Club* som kapitalismekritik og fortællingens *Fight Club*, hvor unge mænd organiserer voldelige slåskampe med hinanden, som en flugtlinje. Kampklubberne udvikler i løbet af filmen et hierarkisk voldsbureaukrati og filmen håner tydeligvis den udvikling og viser dermed bevidsthed om flugtlinjers ambivalens. Den overser imidlertid ifølge Diken & Bagge Laustsen den mikrofascisme, der kan spores tilbage til de oprindelige kampklubber. Filmen, og de oprindelige kampklubber, romantisering af mobilitet og overskridelse, dens 'antiinstitutionelle' kritik af enhver form for stedbundethed, er netop en bastion, som magten og kapitalismen for længst har overtaget. Men ikke nok med det. Diken & Laustsen tager yderligere et skridt og forholder sig til selve filmen *Fight Club* som en vare, en ligefrem anti-forbrugerrisk blockbuster, der sælger *idéen om kampklubber* og om samfundsmæssig overskridelse. Og ikke mindst: De beskriver folkene bag filmens postmoderne ironiske måde at tale om dette paradoks på i al spøgefuldhed og påpeger dermed endnu et aspekt ved både filmen og kampklubbernes *Just do it-filosofi*, der lige så vel er den 'revolutionære konstante overskridelses' trosgrundlag. Det er hos Diken & Laustsen snarere et spørgsmål om kunst, der taler mobilitetskultens sprog, end kritisk og subversiv kunst, der er blevet rekonstrueret.²⁴

Som sagt er ambivalensen der hos Papadopoulos, Stephenson & Tsianos i *Escape Routes*. Den er der også hos Deleuze & Guattari og Negri & Hardt. Selvfølgelig. Hos stort set alle. Hvem vil ved sine fulde fem ikke anerkende den? Venstreorienterede romantikere? Jeg påstår da heller ikke andet om de nævnte forfattere og deres tekster og ligesindede folk. Men jeg påstår at ambivalensen er reduceret til en fodnote, til randbemærkningerne – måske netop for at

afsværge de nemme beskyldninger om romantisme. Ambivalensen er derimod netop den, jeg ønsker at forstørre op i disse tekster, lade være deres omdrejningspunkt og fokus, ikke mindst når jeg når frem til den mere empiriske del, den egentlige begyndelse, som det dystopiske perspektiv er en uomgængelig forudsætning for. Ambivalensen er altså indlysende for enhver, men bliver henvist til en randtilværelse. Det gælder også i alternative fællesskaber og andre 'flugtlinjer'. Jeg synes også den lever i det skjulte et sted som Trampolinhuset, der for mig ellers er et forsøg på at skabe et alternativt fællesskab på den hårde, besværlige måde. Jeg håber alligevel at kunne skildre nogle af alle dets Dostojevskij-agtige menneskeoptog og skildre den dybe tvivl og ambivalens, som de i al deres turbulens afstedkommer hos mange af os, der bruger huset.

En anden ting er rekuperationshypotesens idé om det grænseløse som utopisk perspektiv; dens mangel på at indtænke begrænsningen og grænsedragningen (som andet end et onde, der er uomgængeligt, fordi det grænseløse selvfølgelig aldrig kan realiseres og forskydningen må være evindelig). Det er Bifos anke mod Deleuze & Guattaris tidlige værker (f.eks. *Anti-Oedipus*). De forholder sig ikke til at der er en grænse og en begrænsning. Energien og begæret, som de sætter deres lid til, er løbet ud, og deres 'molekylære kreativisme' er blevet absorberet, eller giver ligefrem næring til i dags uendelige tegnproduktion, til semiokapitalismen, som Bifo kalder det. Strømmen af informationer er uendelig, især i kraft af den virtuelle infosfære; hjernens grænse oversvømmes og selve opfattelsen af tid og rum umuliggøres af den grænseløse produktion af ord og billeder. Resultatet er dyb udmattelse og depression – og det er symptomer, som vi ifølge Bifo skal forholde os meget bevidst til, hvilket jeg vender tilbage til i senere tekster.²⁵

Virilio er mere radikal og entydig – eller mere konservativ, om man vil – end Bifo. Deterritorialisering og dereferentialisering (dét at tegn ikke referer til noget reelt, kun til andre tegn; dét at menneskelig identitet opløses og mister sin forbindelse til den unikke krop til fordel for en blot virtuel eksistens) er ikke noget måske subversivt, der gør modstand mod nationalstatens fikserede måde at skabe identitet på, eller i det mindste rummer en eller anden potentialitet. Deterritorialisering og dereferentialisering må derimod anskues absolut kritisk set i lyset af den nye flydende kapitalisme. De er symptomerne på en total ødelæggelse og overskridelse af den menneskelige begrænsning. Vi lever med andre ord i en verden uden grænser (at det ifølge Virilio også er en verden, der truer den frie bevægelse, vender jeg tilbage til i senere tekster).²⁶ Magten går ifølge det perspektiv ikke svanger med

grænseløsheden, men *er* grænseløs og uendelig. Alting forskyder sig og alting bliver dermed mere og mere bliver usynligt. Eller sagt på en anden måde: Den permanente revolution, som jeg tror rekuperationshypotesens teoretikere og praktikere venter på, *er* indtruffet og eksisterer overalt i al sin virtuelle realitet. *En anden verden er her*, ja helt rigtigt, men det er den værste af alle verdner. Baudrillard gisner om den allerede i 1976.

”Nu er vi gået fra varens værdilov til den strukturelle værdilov, og den falder sammen med udslettelsen af den sociale form kaldet produktion. Dette taget i betragtning, er vi så stadig i en kapitalistisk tilstand? Det kan være at vi er i en hyper-kapitalistisk tilstand, eller i en helt anderledes orden. Måske er vi allerede inden for en socialistisk tilstand? Måske er denne metamorfose af kapital under den strukturelle værdilovs tegn slet og ret dens socialistiske udfald? Du godeste ...”²⁷

Virilio er ikke langt fra Baudrillards 'socialisme-optik' på den nye kapitalisme og betegner den globaliserede offentlighed som et direkte og transnationalt demokrati, hvilket her vel at mærke skal forstås som mareridtstermer. Han er milevidt fra Hardt & Negris forestilling om globaliseringens iboende revolutionære, kollektive subjekt, multituden – det, der både konstituerer det globale imperium og potentielt udsletter det. Milevidt fra Bill Gates' globale informationsdrøm. Den globaliserede kapitalisme går ifølge Virilio kun svanger med krig og katastrofe.

”Den 'metapolitiske' globaliseringsboble gearer sig faktisk op til at eksplodere, og når den gør det, vil det frigøre en multitude af kritiske rum hærget af intern splid i en verdensomspændende krig, der er usammenlignelig med de hidtidige lokale krige.”²⁸

Den fuldstændige opløsning er nært forestående eller i fuld gang. Bevægelse, midlertidighed, usynlighed – eskaleringen af disse ting vil afstedkomme ansigtets forsvinding; dét konkrete ansigt, der også forsvinder i autonomi-analysen, der ellers fokuserer på migranternes subjektivitet, men reducerer dem til det strategiske arbejde med at krydse en grænse; dét ansigt, der forsvinder i analysens 'ikke-projicering' og dermed bliver overflødiggjort. Jeg ved at jeg selv har brugt formuleringen 'at ikke-projicere' identitet over på flygtninge og migranter i *visAvis* og *Trampolinhuset*,²⁹ men netop som en måde at åbne sig mod den konkrete migrantidentitet i al dens besværlige, uromantiske vedkommenhed. Vi skal fæstne blikkene på de konkrete identiteter i en verden, hvor de og verdenen ellers forsvinder for øjnene af os. Jeg er klar over, som jeg tidligere har påpeget, at det også kræver at jeg sætter en grænse for det dystopiske perspektiv, som jeg er ved at udfolde.

¹ Jean Baudrillard: *Symbolic Exchange and Death*, 2012 [1976], s.1-43

² Ibid. Se f.eks. s.31, 75, 77 og 97

³ Gilles Deleuzes & Felix Guattari: *Anti-Oedipus - Capitalism and Schizophrenia*, 2004 [1972]

⁴ Jean Baudrillard: *Symbolic Exchange and Death*, 2012 [1976], s.5, note 2, min oversættelse fra: "The unbinding of energies is, however, the very form of the current system, which consists in a strategic drift of value. The system can be connected and disconnected, but all freed energies will one day return to it: this is how the concepts of energy and intensity come about. Capital is an energetic and intense system. Hence the impossibility of distinguishing the libidinal economy from the political economy of the system of value; and the impossibility of distinguishing capitalist schizzes from revolutionary schizzes."

⁵ Ibid. s.184

⁶ Jean Baudrillard: *At glemme Foucault*, 1982 [1977], s.50-51

⁷ Michel Foucault: *Viljen til viden - Seksualitetens historie 1*, 1994 [1976], s.57. Se også s.23-24 og 55-57

⁸ Ibid. s.132. Se også s.44-45 og 138

⁹ Ibid. s.156-164

¹⁰ Hvad jeg så end præcist mener med det. Foucault bruger ikke selv termen. Jeg kommer nærmere ind på det, når jeg i senere tekster bruger de to følgende bind i *Seksualitetens historie*.

¹¹ Franco 'Bifo' Berrardi: *The Soul at Work - from Alienation to Autonomy*, 2007, s.151

¹² Jean Baudrillard: *At glemme Foucault*, 1982 [1977], s.43. Se også s.40-42

¹³ Michel Foucault: *Viljen til viden - Seksualitetens historie 1*, 1994 [1976], s.101-102

¹⁴ Jean Baudrillard: *At glemme Foucault*, 1982 [1977], s.34

¹⁵ Paul Virilio: *Cyberworld - det værstes politik*, 1998 [1996], s.80. Hele afsnittet om Virilio er baseret på s.21-108

¹⁶ Dmitris Papadopoulos, Niamh Stephenson & Tsianos Vassilis: *Escape Routes - Control and Subversion in the 21st Century*, 2008, s.13 og 147. Se også s.11-13

¹⁷ Gilles Deleuzes & Felix Guattari: *Anti-Oedipus - Capitalism and Schizophrenia*, 2004 [1972], s.37, se også s.31, 129 og 416. Min oversættelse fra: "What we are really trying to say is that capitalism, through its process of production, produces an awesome schizophrenic accumulation of energy or charge, against which it brings all its vast powers of repression to bear, but which nonetheless continues to act as capitalism's limit. For capitalism constantly counteracts, constantly inhibits this inherent tendency while at the same time allowing it free rein; it continually seeks to avoid reaching its limit while simultaneously tending toward that

limit. Capitalism institutes or restores all sorts of residual and artificial, imaginary, or symbolic territorialities, thereby attempting, as best it can, to recode, to rechannel, persons who have been defined in terms of abstract quantities. Everything returns or recurs: States, nations, families. That is what makes the ideology of capitalism 'a motley painting of everything that has ever been believed.'"

¹⁸ Sally Jane Hole: *How does the movement of migration journey through the European border regime? – Exploring the 'becomings' of irregularity, transit space and political subjectivity in Patras, Greece*, 2011, s.6 og Michael Hardt & Antonio Negri: *Imperiet*, 2003 [2000], s.210

¹⁹ Dmitris Papadopoulos, Niamh Stephenson & Tsianos Vassilis: *Escape Routes - Control and Subversion in the 21st Century*, 2008, s.207

²⁰ Anarchopride Stockholm: *Queering the border*, Brand #3/2012, s.13. [Download](#). Min oversættelse fra: "Let the no border movement be here to destroy what has been recognized as normal. Attack the borders – make them impossible to find. The summer 2012 it is time for the No Border Camp in Stockholm. Fill it with crimes – destroy the map – make the police loose their way and their mind. Make it unrecognizable: Stockholm, the world, the wall, the sight in front of your eyes."

²¹ Dmitris Papadopoulos, Niamh Stephenson & Tsianos Vassilis: *Escape Routes - Control and Subversion in the 21st Century*, 2008, s.98-99

²² Ibid. s.59

²³ Bülent Diken & Carsten Bagge Laustsen, *I terrorens skygge*, 2004, s.41. Se også s.39-41

²⁴ Ibid. s.141-170

²⁵ Franco 'Bifo' Berrardi: *The Soul at Work - from Alienation to Autonomy*, 2007, s.118-119 og *After the Future*, 2011, s.132-139

²⁶ Paul Virilio: *Cyberworld - det værstes politik*, 1998 [1996], s.57-62

²⁷ Jean Baudrillard: *Symbolic Exchange and Death*, 2012 [1976], s.10, min oversættelse fra: "Now we have passed from the commodity law of value to the structural law of value, and this coincides with the obliteration of the social form known as production. Given this, are we still with in a capitalist mode? It may be that we are in a hyper-capitalist mode, or in a very different order. Perhaps we are already within a socialist mode? Perhaps this metamorphosis of capital under the sign of the structural law of value is merely its socialist outcome? Oh dear ..."

²⁸ Paul Virilio: *City of Panic*, 2005 [2004], s.91. Se også s.37. Min oversættelse fra: "The 'metapolitical' bubble of globalization is in fact gearing up to burst in turn and when it does so, it will free up a multitude of critical spaces ravaged by internal dissension in a worldwide war incommensurable with the local wars of days gone by."

²⁹ I teksten *Kirkeasyl*, men også utallige gange, når jeg har snakket om *visAvis* og ikke mindst Trampolinhuset.